

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Затверджено
на засіданні кафедри
«Менеджмент, публічне управління та HR-технології»
прот. № 1 від 18.09.2023 р.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

СИЛАБУС

2023 / 2024 навчальний рік

Галузь знань	- 07 Управління та адміністрування
Спеціальність	- 071 Облік і оподаткування
Освітня програма	- Облік, аудит та оподаткування
Рівень вищої освіти	- перший (бакалавр)
Кількість кредитів ЄКТС	- 3

Спікер курсу - Дикань Олена Володимирівна (д-р економічних наук, професор)

Контакти: 38 (057) 730-10-45, e-mail: dikan@kart.edu.ua

м. Харків, пл. Фейербаха, 7, ауд. 3.407

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>

Веб сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=10727>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua/>

В XXI сторіччі глобальні трансформації охоплюють всі сфери людської життєдіяльності. Інтернаціоналізація продуктивних сил, вихід за національні кордони людського та фінансового капіталу, торгівля товарами та послугами, формування глобальних ринків справляють вирішальний вплив на політичні процеси, соціальну мобільність і міжкультурний діалог.

Міжнародна економіка набуває ознак глобальної. Підвищується роль національних економік як ключових гравців на глобальному економічному полі. Конкуруючи з транснаціональними корпораціями, як новими глобальними економічними суб'єктами, національні економіки інтегруються в могутні регіональні угруповання, а національні держави утворюють міждержавні та наддержавні організації та інститути. В умовах економічної глобалізації «без кордонів» підвищується відповідальність національних держав за реалізацію ефективної економічної політики, яка б, з одного боку, забезпечувала реалізацію конкурентних переваг країни, використання позитивів глобалізації в національних інтересах, а з іншого, — запобігала їй негативам і «провалам».

Навчальна дисципліна «Міжнародна економіка» – міждисциплінарний курс, що сфокусований на вивчення економічних відносин між державами, їх угрупованнями, міжнародними економічними організаціями та окремими економічними суб'єктами, що знаходяться в різних країнах.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» є засвоєння студентами теоретичних знань про основи й закономірності розвитку міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, набуття навичок аналізу зовнішньоекономічної політики України у процесі її інтеграції в сучасні світогосподарські структури.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- озброїти студентів знаннями щодо сутності міжнародної економічної системи та закономірностей її розвитку;
- навчити аналізувати і оцінювати політико-правове, економічне, соціально-культурне середовище міжнародних економічних відносин та інфраструктуру міжнародної економічної діяльності;
- озброїти студентів методами і механізмами сучасної системи регулювання міжнародних економічних відносин;
- навчити аналізувати структуру та тенденції розвитку сучасного світового ринку товарів і послуг;
- опанувати знання щодо сучасних тенденцій міжнародного руху факторів виробництва, капіталу, механізму міжнародної валютної системи, методології міжнародної розрахунків, розуміння логіки, напрямків і форм розвитку процесів міжнародної економічної інтеграції;
- навчити визначати сутність глобальних проблем сучасності та механізмів їх вирішення;
- сформувати вміння використовувати одержані знання у практичній зовнішньоекономічній діяльності України, враховуючи тенденції і перспективи світогосподарського розвитку.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні **компетентності студентів:**

1.Інтегральну компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у

сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності (згідно з СВО <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkovannya-bakalavr-1.pdf>)

ЗК01 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК05 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК06 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК10 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

3. Спеціальні (фахові) компетентності (згідно з СВО <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkovannya-bakalavr-1.pdf>):

ФК01 Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

ФК10 Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

ФК11 Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

4.Ціннісно-сміслову компетентність (формування та розширення світогляду студента в області міжнародної економіки, здатність до розуміння актуальності використання своїх знань);

5.Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та в усьому світі)

6.Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості про стан та перспективи розвитку міжнародної економіки, питання застосування на підприємствах з метою розвитку креативної складової компетентності; здатність студента формувати цілі дослідження та, з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях в контексті використання сучасних умовах)

7.Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області міжнародної економіки)

8.Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання)

Чому ви маєте обрати цей курс?

Люди завжди намагалися торгувати для взаємної користі з ближніми і дальніми сусідами. Першими попередниками фахівців з напряму міжнародної економіки можна вважати представників Крито-Мінойської і Мікенської цивілізацій, які 5 тисяч років тому розвивали мореплавство, встановлювали торгові контакти з цивілізаціями Давнього Сходу. 3 тисячі років тому караванні і

морські торгові шляхи єднали Єгипет, Грецію, Палестину, Ассирію, Вавилон. В 2-му столітті до нашої ери по Шовковому шляху прямували навантажені товарами каравани, на варті кордонів стояли митниці, будувалися дороги і мости. В наш час океани борознять велетенські кораблі, багатоповерхово навантажені контейнерами з товарами. Глобальними стали фінанси, інформація, рух людей, капіталів. Все це - різні етапи і сторони сфери людської діяльності під назвою «Міжнародні відносини».

Оскільки входження України у світове господарство, ми розглядаємо як важливий чинників піднесення економіки, країні дуже потрібні фахівці, обізнані з досвідом господарських операцій господарюючих суб'єктів у сфері міжнародної торгівлі, фінансових операцій, науково-технічній діяльності, інвестування, посередництва на зовнішньому ринку, що знають порядок укладання зовнішньоекономічних контрактів, теорію і практику міжнародних економічних зв'язків та міжнародного співробітництва.

Огляд курсу

Цей курс дає студентам глибоке розуміння та формування сучасного економічного мислення та системи спеціальних теоретичних і практичних знань у сфері міжнародної економіки, організації та функціонування зовнішньоекономічних зв'язків.

Протягом навчання майбутні фахівці з міжнародних економічних відносин приймуть участь у вітчизняних та міжнародних науково-практичних семінарах і конференціях з міжнародної економіки; кращі студенти запрошуюються на тренінги, які проводять на підприємствах досвідчені вітчизняні та закордонні консультанти.

В навчальному процесі використовуються мультимедійні технології, проводяться практичні заняття з елементами ділових ігор та майстер-класів.

Теми курсу

Тема 1. Міжнародна економічна система	Тема 2. Теорії міжнародної торгівлі: загальний огляд	Тема 3. Характеристика країн світу
Тема 4. Світовий ринок товарів та послуг	Тема 5. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво	Тема 6. Міжнародний кредит
Тема 7. Світовий ринок праці	Тема 8. Міжнародна трудова міграція	Тема 9. Міжнародний рух капіталу
Тема 10. Світова валютна система	Тема 11. Міжнародна передача технологій	Тема 12. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага
Тема 13. Міжнародні фінансові ринки	Тема 14. Міжнародна регіональна інтеграція	Тема 15. Глобалізація та економічний розвиток

	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	Виконай
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

- Практичні заняття курсу передбачають виконання групових проєктів, вміння застосовувати теоретичні знання до аналізу стану і динаміки розвитку світової економіки в цілому, до оцінки рівня і проблем адаптації економіки України до умов світового господарства;

- проводити аналіз бюджетного, грошового та зовнішнього секторів економіки України в умовах міжнародної інтеграції;

- визначити показники обсягів, динаміки, результативності та ефективності міжнародних торгівельних, інвестиційних, валютно-фінансових відносин на різних рівнях господарювання;

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua/faculty/fakultet-ekon>), навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «Портал дистанційного навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

Правила оцінювання

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування: залік.

Порядок оцінювання результатів навчання визначається Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в Українському державному університеті залізничного транспорту.

Формування оцінки за 100-бальною шкалою

Максимальна кількість балів	
Вид контролю	Сума балів
Поточний контроль:	до 60
1) індивідуальні завдання	до 40
2) практичні заняття	до 20
Модульний контроль	до 40

Примітки. До поточного контролю входять сумарні бали за виконання індивідуальних завдань, оцінювання результатів виконання практичних та інших видів навчальних занять

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти за модуль, становить **100** (до 60 балів поточного контролю та до 40

балів модульний контроль). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає оцінку за семестр.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки і індивідуального навчального плану (при успішній здачі іспиту/заліку) здобувача вищої освіти, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (відмінно, добре, задовільно (незадовільно) для іспитів, курсових робіт/проектів або зараховано/незараховано для заліків) та шкали ECTS (A, B, C, D, E, F).

Визначення назви за національною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	CTS цінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік або екзамен (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Викладач:

Дикань Олена Володимирівна (<https://kart.edu.ua/staff/dikan-ov>) – лектор з міжнародної економіки.

Завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та HR-технологій УкрДУЗТ.

Кандидат економічних наук з 2007 року. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д.64.051.05 при Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна за спеціальністю 08.02.03 – Організація управління, планування і регулювання економікою, тема дисертації «Удосконалення державного регулювання транспортного комплексу України».

Доктор економічних наук з 2017 року. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді при Дніпропетровському національному університеті залізничного транспорту імені В. Лазаряна за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Тема дисертації: Теоретико-методологічні аспекти забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств залізничного транспорту.

Напрямок наукової діяльності: проблеми розвитку підприємств в умовах ринкового середовища; міжнародні аспекти ведення бізнесу; державне регулювання транспортного комплексу України.

Автор понад 130 наукових праць.

Програмні результати навчання (згідно з СВО <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkuvannya-bakalavr-1.pdf>):

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

В результаті вивчення дисципліни студенти **мають засвоїти** :

- закономірності розвитку світового господарства, основні риси сучасної міжнародної економіки; критерії класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку, загальні характеристики соціально-економічного розвитку промислово розвинених країн, а також країн, що розвиваються, та країн із перехідною економікою;

– форми міжнародних економічних відносин;

– форми міжнародної торгівлі, сучасні тенденції її розвитку, методи міжнародної торгової політики та особливості їх застосування;

– закономірності міжнародного інвестування, наслідки залучення іноземних інвестицій у національну економіку;

– причини, форми й наслідки трудової міграції, методи регулювання міжнародних міграційних процесів;

– закономірності функціонування транснаціональних корпорацій (ТНК) та спеціальних економічних зон (СЕЗ);

– етапи розвитку світової валютної системи та напрями її сучасної трансформації, режими встановлення валютних курсів, причини і наслідки курсових коливань, методи державного регулювання валютного курсу;

– форми міжнародних розрахунків, принципи побудови платіжного балансу, заходи державного впливу на вирівнювання платіжного балансу;

– закономірності міжнародної економічної інтеграції, особливості інтеграційних процесів у різних регіонах світу, механізм участі України в інтеграційних угрупованнях;

– принципи функціонування міжнародних економічних організацій;

– ознаки, причини та наслідки глобалізації, глобальні проблеми сучасності.

мають навчитися:

- досліджувати вплив географічних, природно-кліматичних, правових, політичних, соціокультурних факторів на розвиток міжнародних економічних відносин та ведення міжнародного бізнесу;

– аналізувати показники участі країни в міжнародній торгівлі;

– оцінювати наслідки застосування різноманітних методів міжнародної торгової політики;

– вирізняти ситуації, у яких необхідно застосовувати правові важелі регулювання міграційних процесів;

– оцінювати наслідки діяльності міжнародних корпорацій, обґрунтовувати пропозиції щодо вирівнювання балансу інтересів держави та ТНК;

- аналізувати процеси співробітництва України з міжнародними економічними організаціями;
- користуватися сучасною науковою літературою, статистичними довідниками, електронними джерелами інформації.

Основні заходи запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет) <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrduzt-2021.pdf>,

зокрема:

- виховання та розвиток у здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях, при спілкуванні з викладачами, керівниками робіт та між собою, у тому числі неформальному, та у повсякденній діяльності протягом всього строку навчання в Університеті: спроможності діяти із позицій академічної доброчесності та професійної етики; бажання та навичок самостійного виконання робіт, завдань тощо; навичок коректного посилання на джерела інформації; усвідомлення значущості норм академічної доброчесності; спроможності оцінювання прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; спроможності надання моральної оцінки власним вчинкам, співвідношенню їх із моральними та професійними нормами;
- залучення здобувачів вищої освіти до розробки та впровадження політики академічної доброчесності в Університеті;
- здійснення постійного інформування про неприпустимість плагіату і можливу відповідальність за нього при проведенні навчальних занять, виконанні письмових робіт;
- створення викладачами атмосфери академічної доброчесності в ході навчальних занять та при спілкуванні зі здобувачами вищої освіти, у тому числі неформальному, та між собою;
- включення до першої (титульної) сторінки курсових, атестаційних робіт декларації про самостійність виконання роботи відповідно до принципів академічної доброчесності;
- оприлюднення атестаційних робіт до їх захисту на сторінці освітньої програми;
- ознайомлення із Кодексом академічної доброчесності Університету, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу;
- проведення відкритих заходів з питань написання наукових, навчальних робіт, правил опису джерел та оформлення цитувань тощо;

- ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників, здобувачів вищої освіти з нормативно-правовими актами, що регулюють питання запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за академічний плагіат;
- сприяння органам студентського самоврядування, студентській первинній профспілковій організації, органу, який представляє наукові інтереси студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених в інформуванні здобувачів вищої освіти про правила наукової етики;
- стимулювання учасників освітнього процесу до взаємодії із органами, відповідальними за дотримання академічної доброчесності та протидії проявам академічного плагіату;
- експертна оцінка, у тому числі з використанням відповідних новітніх технологій, наявності академічного плагіату в наукових роботах, навчальних виданнях, кваліфікаційних роботах, дисертаціях.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=9679>